

Asemptomatik Stenoz için Karotis Endarterektomisi *

Vladimir HACHINSKI, MD, FRCPC, DSe

Tedaviden önce koruma, dolayısıyla hastalıktan önce hastalık uyarısı tartışmasız biçimde daha etkilidir. Castaldo, kendi bulduğu C-A-R-O-T-I-D akronimi çerçevesinde belirttiği kriterlere göre dikkatle seçilmiş asemptomatik hastalarda endarterektominin yararlı olabileceğini öne sürüyor. Chaturvedi ise buna, tedavi ve kontrol grupları arasında ipsilateral strok oranındaki mutlak (absolüt) risk azalmasının sadece % 1.5 olduğunu belirterek karşılık veriyor. Bir tek stroktan korunmak için 67 hastanın opere edilmesi gerekiyor. Dizabiliteye neden olmayan bir tek stroktan korunmak için 1.5 milyon \$ harcamanın haklılığını sorguluyor.

Bu tartışmalar birçok önemli konuyu öne çıkarıyor:

1. Karotis stenozunda strok riski. Daha önceki yıllara ait eski veriler karotis stenozundaki strok riski konusunda bizlere yanlış rehberlik etmiştir. Strok riski, eski verilerden elde edilenlere oranla, asemptomatik hastalarda daha düşük (yıllık % 2.2) ve semptomatik hastalarda daha yüksektir (% 13). Bu durum, eski verilerin artık büyük oranda tarih biliminin ilgi konusuna girdiğini telkin etmektedir.

2. Karotis endarterektomisinin uygunluğu. Klinik çalışmalar özel olarak seçilmiş, yakından değerlendirilmiş ve en iyi cerrahlar tarafından opere edilmiş hastalarda yapılmaktadır. Bu tür bir bilimsel çalışma dışında cerrahi endikasyonlar daha serbest olur, komplikasyon oranları yükselir ve operasyon sayısı rasyonel haklılığın ötesine geçer.

3. Karotis endarterektomisinin maliyet-yararlılığı. Özgür bir toplumda her bireyin kendisi için mümkün olan en iyi tedaviyi maliyetine bakılmaksızın satın alma hakkı olması gerekse de, sağlık planlayıcıları -elbette ki haklı olarak- 1.5 milyon \$ harcanarak yaşam tarzında değişiklik yapılması yönünde eğitim programları düzenlenmesi ve vasküler risk faktörlerinin daha iyi tedavi edilmesi ile kaç strokun önlenilebileceğini sorgulayabilirler.

Bir dekattan daha uzun bir süre önce başka bir tartışmada önerilen bir sonuç belki de geçerliliğini hala korumaktadır.

Asemptomatik karotis lezyonu konusunda elde edilen verilerin niteliği, serebral ve miyokardiyal enfarktın risk faktörlerinin kontrolünde hem cerrahi yönden aşırı tutucu bir yaklaşımı hem de agresif bir yaklaşımı kolaylaştırmaktadır (1).

KAYNAKLAR

1. Hachinski V: Asymptomatic carotid stenosis. Arch Neurol 42:385, 1985.

* Asemptomatik stenozda karotid endarterektomisinin uygun olup olmadığı konusunda üç farklı görüşü yansıtan ve *Archives of Neurology* 1999 July; 56:877-881'de yayımlanmış olan yukarıdaki üç makalenin Türkçeye çevirisi Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi 3. Nöroloji Kliniği'nden As. Dr. Tufan Acuner ve Doç. Dr. Dursun Kırbas tarafından yapılmıştır.